

Staatsexamen VMBO KB
2024

tijdvak 1
donderdag 23 mei
09.00 – 10.30 uur

Maatschappijleer

College-examen schriftelijk

**Voor dit examen zijn maximaal 40 punten te behalen;
het examen bestaat uit 40 meerkeuzevragen.**

Beantwoord alle vragen op het antwoordblad.

Deze opgaven zijn geheim en dienen na het examen weer ingeleverd te worden!

- 1p 1 Nederland is een democratie. Een kenmerk van de democratie in Nederland is dat:
- A de burgers om de vier jaar een minister-president kiezen.
 - B de koning alle politieke besluiten neemt.
 - C de regering bepaalt hoe het land bestuurd moet worden.
 - D het volk invloed heeft op de politieke besluiten.
- 1p 2 Een kenmerk van onze democratie is dat er een grondwet bestaat. Wat is het doel van de grondwet?
- A Duidelijk maken dat de macht over het land bij de koning ligt.
 - B Het beperken van de macht van alle rechters in het land.
 - C Het beschermen van de rechten en vrijheden van alle burgers.
 - D Opkomen voor de belangen van de mensen die werken bij de overheid.
- 1p 3 Wat wordt er bedoeld met waarden en normen?
- A Normen zijn belangrijke principes in je leven en daaruit komen gedragsregels voort.
 - B Normen zijn regels over hoe je je moet gedragen in een samenleving en daaruit komen waarden voort.
 - C Waarden zijn belangrijke principes en daar komen gedragsregels uit voort.
 - D Waarden zijn regels over hoe je je moet gedragen in een samenleving en normen zijn daarvoor de basis.
- 1p 4 Nederland is een parlementaire democratie. Wie bedoelen we in Nederland met het parlement?
- A de Eerste Kamer
 - B de Tweede Kamer
 - C de Eerste en Tweede Kamer
 - D de regering
- 1p 5 In Nederland neemt de regering vaak beslissingen in het algemeen belang. Wat bedoelen we met 'algemeen belang'?
- A Dat het een individueel voordeel is.
 - B Dat het een voordeel is voor alle mensen met een baan.
 - C Dat het een voordeel is voor de regering.
 - D Dat het een voordeel is voor de samenleving als geheel.

- 1p **6** Welke van de volgende stellingen over socialisatie is juist of onjuist?
- I Imitatie is een vorm van leren.
 - II Opvoeding is een voorbeeld van socialisatie.
- A** Alleen I is juist.
B Alleen II is juist.
C I en II zijn beide juist.
D I en II zijn beide onjuist.
- 1p **7** In welke zin wordt een voorbeeld gegeven van het machtsmiddel 'functie'?
- A** Alle leerlingen in het basisonderwijs gaan morgen staken.
B De burgemeester verbiedt een voetbalwedstrijd in zijn/haar stad.
C De Nederlandse zanger wint het Eurovisie songfestival.
D De proftennisser koopt een landhuis van twee miljoen euro.
- 1p **8** Wat is een voorbeeld van sociale ongelijkheid?
- A** Niet alle jongeren weten goed om te gaan met sociale media.
B Niet iedereen heeft dezelfde kansen in de samenleving.
C Niet iedereen slaagt erin zijn/haar talenten te ontwikkelen.
D Sommige mensen gedragen zich sociaal en anderen asociaal.
- 1p **9** Wat kenmerkt een dictatuur?
- A** Er is een grondwet waarin de burgers worden beschermd tegen de macht van de overheid.
B Er zijn veel verschillende politieke partijen waaruit het lastig kiezen is bij de vrije verkiezingen.
C Kranten, radio, tv, internet en telefoongebruik worden voortdurend streng gecontroleerd door de overheid.
D Een klein leger en weinig politie.
- 1p **10** Welke van de volgende stellingen is juist of onjuist?
- I Een politieke partij neemt deel aan verkiezingen en een actiegroep niet.
 - II Een politieke partij vertegenwoordigt het algemeen belang en een actiegroep komt op voor een deelbelang.
- A** Alleen I is juist.
B Alleen II is juist.
C I en II zijn beide juist.
D I en II zijn beide onjuist.
- 1p **11** Een voorbeeld van aangeboren gedrag is dat iemand:
- A** drie talen spreekt
B geen vlees eet
C netjes kan schrijven
D ritmegevoel heeft

- 1p **12** Het begrip socialisatie houdt in:
- A** dat iedereen het vermogen heeft om een taal te leren.
 - B** dat iedereen naast hard werken ook tijd neemt om te relaxen.
 - C** dat je de normen, waarden en gewoontes van je cultuur aanleert.
 - D** dat je gebruik kunt maken van sociale voorzieningen.
- 1p **13** Welk woord is juist op de stippellijn?
Meisjes spelen Sneeuwwitje na, jongens willen Superman zijn. Voor je dochter brengt Sinterklaas een barbiepop, voor je zoon een op afstand bestuurbaar autootje. Maar wordt het niet dringend tijd om die traditionele te doorbreken?
- A** belangen
 - B** discriminatie
 - C** rolpatronen
 - D** status
- 1p **14** Bij welke krantenkop(pen) gaat het over een maatschappelijk probleem?
1. 'Diefstal van E-bikes in 2023 landelijk enorm toegenomen'
 2. 'Drinkwater in Enschede vervuild door illegale lozing'
 3. 'Premier Rutte zal niet terugkeren in een volgend kabinet'
 4. 'Horecaondernemer krijgt flinke boete voor te late sluitingstijd'
- A** 1, 2, en 3
 - B** 2 en 3
 - C** alleen 1
 - D** alle 4
- 1p **15** Welke van de volgende uitspraken is een feit?
- A** de aarde draait om de zon
 - B** ik houd van strandvakanties
 - C** jammer dat het vandaag regent
 - D** wat een prachtig uitzicht
- 1p **16** Als iemand denkt dat vrouwen over het algemeen veel minder goed leiding kunnen geven dan mannen, dan is hier sprake van:
- A** een argument
 - B** een feit
 - C** een vooroordeel
 - D** discriminatie

- 1p 17 Wat is het verschil tussen een dominante cultuur en een subcultuur?
- A Een dominante cultuur is de cultuur in een dictatuur en een subcultuur is de cultuur in een democratie.
 - B Een dominante cultuur is de cultuur in een groot land, zoals de Verenigde Staten en een subcultuur is de cultuur in een klein land, zoals Nederland.
 - C Een dominante cultuur is de cultuur van de meeste mensen in een samenleving en een subcultuur is de cultuur van een kleinere groep in die samenleving.
 - D Een dominante cultuur is de oorspronkelijke cultuur in een land en een subcultuur is de cultuur die de dominante cultuur heeft overgenomen.
- 1p 18 Welke van de volgende beschrijvingen past het best bij selectieve waarneming?
- A Beeldvorming wordt niet beïnvloed door selectieve waarneming.
 - B Selectieve waarneming heeft grote invloed op welke informatie we opnemen en onthouden.
 - C Selectieve waarneming zorgt ervoor dat we een objectief beeld krijgen van de werkelijkheid.
 - D Selectieve waarneming zorgt ervoor dat we kunnen onderscheiden wat waar is en wat niet.
- 1p 19 Op welke manier kan stereotypering van invloed zijn op de samenleving?
- A Stereotypen kunnen leiden tot vooroordelen en discriminatie.
 - B Stereotypen zijn positieve oordelen die mensen zelfvertrouwen geven.
 - C Stereotypen zijn waar en dat is voor sommige groepen niet prettig.
 - D Stereotypen zorgen voor meer onderling begrip bij mensen.
- 1p 20 Welke van de volgende stellingen over machtsmiddelen is juist of onjuist?
- I Machtsmiddelen zijn middelen waarmee je het gedrag van anderen kunt beïnvloeden.
 - II Als je gemakkelijk toegang hebt tot de media dan beschik je over een machtsmiddel.
- A I is juist, II is onjuist.
 - B I is onjuist, II is juist.
 - C I en II zijn beide juist.
 - D I en II zijn beide onjuist.
- 1p 21 Wat is **geen** juist voorbeeld van sociale controle?
- A Dat mensen in jouw omgeving letten op hoe jij je gedraagt.
 - B Dat mensen camera's ophangen om inbrekers bij hun huis te weren.
 - C De overheid let er op hoe burgers zich gedragen en bestraft waar nodig.
 - D De politie deelt boetes uit aan mensen die op straat de wet overtreden.

- 1p 22 Welke van de volgende stellingen is juist of onjuist?
- I Cultuuroverdracht is het overdragen van normen, waarden en gewoontes.
 - II Bij cultuuroverdracht worden oude tradities vervangen door nieuwe.
- A I is juist, II is onjuist.
B I is onjuist, II is juist.
C I en II zijn beide juist.
D I en II zijn beide onjuist.
- 1p 23 Welke rol speelt migratie bij cultuuroverdracht?
- A Migratie leidt tot het verdwijnen van culturele tradities.
 - B Migratie speelt geen rol bij cultuuroverdracht.
 - C Migratie vergroot de afstand tussen verschillende culturen.
 - D Migratie zorgt voor vermenging van verschillende culturen.

Tekst 1

Leeuwin in Berlijn

- I Berlijn is nog altijd in rep en roer vanwege een loslopende leeuw die de stad onveilig maakt. De Duitse politie zoekt al uren met helikopters naar het roofdier. Bewoners hebben het over weinig anders. 'De honden blijven binnen', aldus een bewoner.
- II De bewoners werden donderdagochtend vroeg via sociale media en met luidsprekerwagens opgeroepen om hun huis niet te verlaten. Het roofdier is afgelopen nacht gezien langs een weg. Op sociale media zijn ook beelden te zien van een automobilist die een dier dat op een leeuw lijkt, heeft gefilmd. De politie heeft inmiddels tegenover de Duitse krant 'Bild' bevestigd dat het om een leeuw gaat.
- III 'Leeuwin of niet, ik doe gewoon boodschappen', reageert Stephan, een kalende vijftiger met bril en overhemd, nadat hij uit een Audi is gestapt. Het idee dat het ontsnapte roofdier zich hier misschien ergens in de bosjes schuilhoudt, beangstigt zijn vrouw Marion.
- IV Vijf jagers speuren met verdovingsgeweren in het zoekgebied en er zijn ook dierenartsen aanwezig. De politie wil het roofdier op een 'diervriendelijke manier' vangen.
- V In Duitsland is het houden van een leeuw/leeuwin overigens niet verboden bij wet.

Vrij naar: *Algemeen Dagblad*

Gebruik tekst 1 bij de vragen 24 t/m 32.

- 1p 24 In tekst 1 worden sociale media gebruikt (alineea II). Welke functie hebben de sociale media hier?
- A De beeldvorming over wilde dieren wordt vergroot.
 - B Er wordt ruimte gegeven voor discussie over wilde dieren.
 - C Vooroordelen over wilde dieren worden voorkomen.
 - D Dat burgers worden gewaarschuwd voor wilde dieren.
- 1p 25 In alineea V staan regels over het houden van dieren in Duitsland. Het gaat hier over:
- A geschreven, formele regels
 - B geschreven, informele regels
 - C ongeschreven, formele regels
 - D ongeschreven, informele regels
- 1p 26 Welke van de volgende stellingen is juist of onjuist?
- I De situatie met de ontsnapte leeuw zet het bezit van wilde dieren op de politieke agenda.
 - II Als de jagers het dier vangen, verhoogt dat hun status, dus stijgen ze op de maatschappelijke ladder.
- A Alleen I is juist.
 - B Alleen II is juist.
 - C I en II zijn beide juist.
 - D I en II zijn beide onjuist.
- 1p 27 Het vangen van de leeuw door de jagers gaat vooral over:
- A een tegengesteld belang van de jagers en de bewoners.
 - B het bevredigen van belangen van de jagers op de sociale media.
 - C het gemeenschappelijk belang van de jagers en de bewoners.
 - D het waarmaken van individuele belangen van de burgers.
- 1p 28 Welke van de volgende stellingen is juist of onjuist?
- Als de loslopende leeuw veel op de sociale media te zien is, dan:
- I werken de sociale media als socialiserende institutie.
 - II heeft dit invloed op het aangeleerde gedrag van de bewoners.
- A Alleen I is juist.
 - B Alleen II is juist.
 - C I en II zijn beide juist.
 - D I en II zijn beide onjuist.

- 1p **29** In de tekst (alinea II) staat: 'De bewoners zijn opgeroepen hun huis niet te verlaten'. Dit is een norm die past bij de waarde:
1. veiligheid
 2. verantwoordelijkheid
 3. vriendelijkheid
- Welk antwoord geeft de juiste waarden?
- A** 1 en 2
B 1 en 3
C 2 en 3
D 1, 2 en 3
- 1p **30** In de tekst hebben ze het over 'diervriendelijk' (alinea IV).
In Nederland hebben we een partij die zich speciaal richt op diervriendelijkheid.
Bij welke stroming past die partij?
- A** de christendemocratische stroming
B de ecologische stroming
C de liberale stroming
D de rechts-extremistische stroming
- 1p **31** In de tekst (alinea III) zegt Stephan stoer: 'Leeuwin of niet, ik doe gewoon boodschappen.'
Zijn vrouw Marion daarentegen is juist bang voor de leeuw (alinea III).
Welke van onderstaande beweringen zijn waar?
1. De man is stoer en de vrouw is bang, dat is een stereotype beeld.
 2. De man is stoer en de vrouw is bang, dat is een vorm van discriminatie.
 3. De man is stoer en de vrouw is bang, dat past goed bij het traditionele rolpatroon.
- A** 1 en 2
B 1 en 3
C 2 en 3
D 1, 2 en 3
- 1p **32** Welke van de volgende stellingen is juist of onjuist?
Als de ontsnapte leeuw ervoor zorgt dat veel mensen in Duitsland vinden dat je wilde dieren niet als huisdier moet houden, komt dat door:
- I de cultuuroverdracht in de Duitse samenleving.
II het socialisatieproces in de Duitse maatschappij.
- A** Alleen I is juist.
B Alleen II is juist.
C I en II zijn beide juist.
D I en II zijn beide onjuist.

Tekst 2

Steeds meer jongeren vinden Formule 1 leuk: 'Niet alleen door Drive to Survive'

- I De populariteit van 'Formule 1' wordt vaak toegeschreven aan het succes van de Netflix-serie Drive to Survive, maar er zijn meer redenen. Er is een toename in populariteit van de sport onder jongeren en dat komt ook vooral door hoe sociale media worden ingezet.
- II Vandaag de dag zijn er meer liefhebbers van de Formule 1 dan vroeger. Vooral veel jongeren uit de Verenigde Staten hebben deze sport ontdekt. De link met het succes van 'Drive to Survive' is dan snel gelegd.

Connectie

- III Je kan zien hoe de sport de connectie zoekt met nieuwe fans. Je hebt oudere fans, fanatieke fans en traditionele fans. Maar hoe bereiken ze de nieuwe fans? Er is een strategie ontwikkeld die zich richt op het aantrekken van mensen die nog geen interesse hadden in deze sport.
- IV Naast series als 'Drive to Survive' en andere documentaires spelen sociale media daarin een sleutelrol. Het zorgt voor interactie tussen teams, coureurs en fans. Die krijgen zo een connectie met elkaar en dus met de sport.

Vrijheid op sociale media

- V Tegenwoordig is het gebruik van sociale media voor coureurs en teams veel vrijer dan in het verleden in de Formule 1. Het heeft gezorgd voor een stortvloed aan berichtgeving, memes, liveblogs, verslaggeving en allerlei andere content. Of dat nu op X (voorheen Twitter), Facebook, Instagram of TikTok is, het leeft volop.
- VI Het past ook bij Netflix, waarbij het niet alleen gaat om de focus op de sport, maar ook om de show, het spektakel en het genereren van aandacht.

Vrij naar: F1news.com

Gebruik tekst 2 bij de vragen 33 t/m 40.

- 1p 33 De wereld van de Formule 1 en de milieubeweging hebben tegengestelde belangen. Toch hebben ze ook een gemeenschappelijk belang. Wat is juist?
- A Beide kunnen alleen bestaan in welvarende landen.
 - B Beide richten zich vooral op jongeren.
 - C Beide willen een zo groot mogelijk publiek bereiken.
 - D Beide zijn gericht op het maken van zoveel mogelijk winst en het verkopen van zoveel mogelijk producten.
- 1p 34 Formule 1-coureurs worden door hun fans hoog op de maatschappelijke ladder gezet. Wat is bepalend voor die plek?
- A uiterlijk
 - B sociaal netwerk
 - C status
 - D universitaire studie
- 1p 35 Is de Formule 1-sport ook een socialiserende institutie?
- A Ja, omdat Formule 1 een dure sport is.
 - B Ja, want elke sport is een socialiserende institutie.
 - C Nee, de Formule 1 gaat om hard rijden en verbrandingsmotoren. Dat is asociaal en niet milieuvriendelijk.
 - D Nee, want je kan er alleen naar kijken en niet zelf aan mee doen.
- 1p 36 In de Formule 1 zijn coureurs meestal man en de winnaar van een racewedstrijd kreeg vroeger de beker uitgereikt door een vrouw met bepaalde uiterlijke kenmerken. Dit is een:
- A plaats- en tijdgebonden stereotype beeld.
 - B uiting van positieve actie.
 - C vorm van een respectvolle rolverdeling tussen man en vrouw.
 - D vorm van positieve discriminatie.
- 1p 37 De Formule 1-sport wil heel bewust nieuwe fans aan zich binden. Daarom onderneemt zij gericht actie. Is de Formule 1-sport dan ook een actiegroep?
- A Ja, want actiegroepen ondernemen actie op een bepaald gebied.
 - B Ja, want actiegroepen proberen een bepaald doel te bereiken.
 - C Nee, actiegroepen proberen de politiek te beïnvloeden.
 - D Nee, een actiegroep hoort bij een politieke partij.

- 1p **38** Welk machtsmiddel kan de Formule 1-sport **niet** inzetten om haar invloed op Formule 1-fans te vergroten?
- A** aantal
 - B** geld
 - C** geweld
 - D** kennis
- 1p **39** Wat is de functie van de sociale media in de tekst?
- A** discriminatie
 - B** emancipatie
 - C** sociale controle
 - D** socialisatie
- 1p **40** Stel dat jongeren graag gedrag vertonen waarmee ze willen lijken op een populaire Formule 1-coureur. Welk begrip gaat daarover?
- A** cultuuroverdracht
 - B** gezag
 - C** identificatie
 - D** jongerencultuur